

REDAKTÖR: KRISTIAN BORG • kultur@fria.nu • 08-600 80 82

Frias Kalle Brolin har besökt den stora konsthändelsen Berlinbiennalen, som i år hålls för sjunde gången. Årets curatorer Artur Zmijewski och Joanna Warsza ifrågasätter gränserna mellan konst och politik och visar hur konst kan agera i verkligheten. Här blir politiska aktivister till konstnärer och vice versa och i slutändan hamnar besökaren i den eviga frågan: vad är konst?

Politisk utställning utan trad

På presskonferensen för den sjunde konstbiennalen i Berlin är det journalister och konstkritikerna som avkrävs svar på frågor om vad de kan göra för att förändra system de lever och arbetar inom. Medlemmar i Occupy-rörelser från olika städer fördelar ordet och försöker introducera stormötesteknik, hålla en asamblea. Några journalister går, några protesterar ("Alla är kapitalister; ni är bortskämda"), några försvarar sig ("Vi skriver vad vi ser, sen bestämmer redaktören"). En aktivist avslutar: – Det är frustrerande och kanske en omöjlig uppgift, samtidigt finns det inga alternativ till att i alla fall försöka förändra samhället.

BIENNALENS curatorer Artur Zmijewski och Joanna Warsza förklarar sin grundidé och bemöter frågor om de mer kontroversiella verk som ingår i utställningen.

– Vi vill stödja och visa konst som agerar i verkligheten, säger Zmijewski. Konstnärer som är medvetna om att det de gör får konsekvenser, och som tar

ansvar för det. Democracia real YA!, Indignados och Occupy är inte utställda för att visas upp, de är här som våra lärare och visar oss hur politik tar sig uttryck i dag.

– Det är inte konstobjekt som ställs ut, fortsätter Warsza, utan strategier och metoder, performativ konst som får effekter.

Artur Zmijewski är en polsk konstnär som utformar sociala experiment.

Han är i egen skap av konstnär medarbetare i den polska vänsterrörelsen Krytyka Polityczna (se artikel i Fria Tidningen 12/3-2011) och författare till manifestet "Den tillämpade sociala konsten". Upplägget för detta års biennial liknar också ett manifest i utställningsform, en uppmaning riktad till kulturarbetare överallt: var inte rädda för att skapa konkreta effekter med er konst.

– Vi frågade konstnärer: vad är din politiska position? Vad är

du beroende av? Vilken gemenskap representerar du?

DEN RYSKA gruppen Voina ägnar sig åt aktionskonst på gaturivå, riktad mot den ryska maktordningen. De tippas över polisbilar och kastar katter på McDonalds-anställda på första maj. Mest kända är de för att ha målat en 65 meter lång penis på en klaffbro i St Petersburg, en bro som reser sig framför säkerhetspolisens kontor när båtar passerar. Halva gruppen har suttit i fängelse för sina aktioner, men just nu lever de under jord i St Petersburg och gömmer sig för polisen.

Som en solidaritetshandling har Zmijewski utnämnt Voina (krig) till medcuratorer för biennalen.

– Det var en symbolisk handling från vår sida, de har inte varit med och valt utställare. De ställer aldrig ut själva heller, säger Zmijewski.

I sitt biennalsuttalande skriver Voina: "Utställningar är skadliga för konst, ju färre konstnärer som finns i biennalen desto bättre."

DET PROJEKT i biennalen som hittills har väckt mest uppmärksamhet är en insamling av böcker.

Den tyske socialdemokraten Thilo Sarrazins *Deutschland schafft sich ab* ("Tyskland avskaffar sig självt"), en högerextrem polemik mot det mångkulturella samhället, har sålts i 1,3 miljoner exemplar. Konstnären Martin Zet har bett Tyskland göra sig av med boken (*Deutschland schafft es ab*), och siktar på att via återvinningslädor samla in åtminstone 5 procent av de exemplar som finns i cirkulation. Vad som ska hända med de insamlade böckerna är oklart, Zet har medvetet formulerat sig tvetydigt, och tyska medier har reagerat starkt. Den omedelbara associationen går till nazistiska bokbål. Att mindre än tio böcker lämnats in sedan januari, och att en av dem var en Koran, spelar mindre roll för projektet, enligt Zmijewski:

– Målet var inte att skapa ett konstobjekt av böcker, utan att driva en politisk kampanj.

PÅ KONSTHALLEN Kunstwerke har Occupy-rörelsen slagit läger på första våningen. Två trappor upp berättar konstnären Jonas Staal om Nya världens toppmöte (New world summit). Under två dagar i maj ska politiska och juridiska representanter för terroriststämplade organisationer från hela världen träffas här för att diskutera hur gränser dras för vilka som kan omfattas av en demokrati. En terroriststämpel kan sättas utifrån politiska fördomar, diplomatiska relatio-

Jonas Staal presenterar konferensen New

ner, ekonomiska och militära intressen, enligt Staal. På presskonferensen undrar journalister om Kunstwerke ska invaderas av terrorister.

– De som kommer och deltar är advokater och politiker, svarar Joanna Warsza, inte beväpnade motståndsmän. De försvarar fångar i Guantanamo, människor helt utan demokratiska och juridiska rättigheter.

YTTERLIGARE en våning upp på Kunstwerke presenterar Marina Naprushkina sin tidning *Self governing*. Genom teckningar, pratbubblor och faktarutor berättar hon om den politiska situationen i diktaturen Vitryssland på ett sätt som inhemska media inte tillåts göra. Tidningen trycks i 60 000 exemplar, läggs direkt i brevlådor, delas ut av aktivister och cirkulerar mellan familjer.

– Vår offentliga sfär är köksbordet, berättar Naprushkina.

Det är inte konstobjekt som ställs ut, utan strategier och metoder.

Curatorn Artur Zmijewski

BERLINBIENNALEN

Berlinbiennalen för samtida konst pågår till och med den 1 juli. Årets biennial är den sjunde i ordningen och sammanställs i år av curatorerna Artur Zmijewski och Joanna Warsza. Läs mer på www.berlinbiennale.de. 1 900 av de 7 000 sökande konstnärerna presenteras på www.artwiki.org.

Längst fram Artur Zmijewski och bakom honom Joanna Warsza, curatorerna bakom årets Berlinbiennial.

FOTO: KRISTINA MÖNTZING

itionella objekt

World summit där terroriststämplade organisationer ska mötas.

FOTO: KRISTINA MÜNTZING

Tidningen rapporterar också om hur proteströrelser i andra länder agerar, och kan handla om alternativa ekonomier, om hur en framtid för Vitryssland skulle kunna se ut. Biennalen har bekostat tryck av ett nummer och hjälpt till med distribution. Ett annat nummer har bekostats av Kalmar konstmuseum. I en text från museet står att för dem handlar det om valet av vad en konstinstitution är eller kunde vara. En institution kan ju arbeta aktivt för att bidra till en demokratiseringsprocess.

Yael Bartana, en konstnär från Israel, har under flera år samarbetat med Krytyka Polityczna i Polen, och har via tre korta filmer etablerat historien om den fiktiva Jewish renaissance movement in Poland, som förespråkar att 3,3 miljoner judar ska återvända till Polen och bosätta sig där. Parallellt med filmarbetet har rörelsen sedan 2007

värvat medlemmar till sin organisation, och 11-13 maj tar de steget ut ur fiktionen genom att arrangera en första konferens för rörelsen.

Bartana skriver: "Dagens judar är inte desamma som fördrevs ur Europa, dagens europeer är inte desamma som stod för den etniska rensningen." Fiktionen smyger sig in igen, då diskussionerna i konferensen sägs komma utgå från ett brev skrivet av rörelsens mördade ledare, Slawomir Sierakowski, upphittat efter hans död. Sierakowski är i själva verket vid liv, och ordförande för Krytyka Polityczna.

HUR FUNGERAR biennalen som konstutställning, när så mycket av den äger rum i mediekampanjer, konferenser, demonstrationer och solidaritetshandlingar med aktivister jorden runt? Hur tänker biennalen om sin publik? Å ena sidan är det för första gången fritt inträde, pu-

bliken ska kunna återkomma flera gånger under perioden och följa hur de olika projekten genomförs. Å andra sidan krävs det av publiken att den återkommer, då det inte finns någon färdig utställning att ta del av. Enskilda projekt i biennalen har också var sin egen publik som adresseras, ibland långt bort från Berlin. Zmijewski och Warsza presenterar en biennial som fungerar som stödsystem för politiska rörelser och för vad Zmijewski kallar "politiker kamouflerade som konstnärer". Biennalen är i likhet med hans egna konstverk ett socialt experiment och en utmaning för konstnärer, något vi är tvungna att ta ställning till, med presenterade projekt som exempel att ta efter eller inte.

DET SOM MÅNGA undrar över, slutligen, är vad som händer med biennalens öppna ansökningsprocess. Med förhoppning

De som kommer och deltar är advokater och politiker, inte beväpnade motståndsmän. De försvarar fångar i Guantanamo, människor helt utan demokratiska och juridiska rättigheter.

Curatorn Joanna Warsza

Politisk kartläggning eller frivillig åsiktsregistrering som på Facebook? En väggmålning visar hur konstnärerna ser på sin egen politiska position. Inför ansökan till biennalen har de tvingats beskriva sig som leftist, feminist, liberal, queer och så vidare. FOTO: KRISTINA MÜNTZING

Konstnären Martin Zet samlar in Thilo Sarrazins rasistiska bok Deutschland schafft sich ab i återvinningslådor runt om i Berlin. Tanken går sökt till nazismens bokbål. FOTO: KRISTINA MÜNTZING

om att bli antagen som utställare har över 7 000 konstnärer skickat in bilder på sin konst. Villkoret var att alla som ansökte skulle ange hur de såg på sin egen politiska tillhörighet. Antagandet som biennalen ville pröva var: "Alla konstnärer är vänster".

Så hur redovisas detta? I en stor väggmålning som liknar ett diagram har de sökande konstnärernas namn sorterats in i kluster runt positioner som anarkist, feminist, socialist, kommunist, grön, liberal etc. Det är en fängslande presentation och jag

står länge framför den, letande efter vänner, kollegor, och mig själv. Är det åsiktsregistrering eller 7 000 individuella frivilliga statements? Ingen av oss kan väl ha trott att vi hade någon egentlig chans att bli antagna som enskilda utställare. Men vad är det som fattas här?

Jo, säklart: jämförelsen mellan hur vi ser på vår politiska tillhörighet och hur denna syns i den konst vi gör. Det finns ju inga konstverk här.

KALLE BROLIN
kultur@fria.nu

7 Att jägare för glesbygdens talan i rovdjursfrågan är lika skevt som att renskötarsamer representerar samerna. »2

KULTUR

Just nu pågår Berlinbiennalen som i år hålls för sjunde gången. Årets tema är gränslandet mellan konst och politik och frågan hur konst kan agera i verkligheten. Här blir politiska aktivister till konstnärer och vice versa, skriver Kalle Brolin. »8-9

DEBATT

Förra veckan tog debatten in en artikel om hur tvillingtornen rasade efter elfte septemberattackerna. Artikeln väckte reaktioner och flera läsare tycker att Fria Tidningars trovärdighet har skadats av publiceringen. »3

FRIA TIDNINGEN

ONSDAG 9 MAJ 2012 | NR 37 ÅRGÅNG 5 | PRIS: 15 KRONOR | WWW.FRIA.NU

LIBOTBL 41420 LOKAL
CARL_BROLIN 03024
BERGTTGATAN 2 A 017
41453 GÖTEBORG